

FORME DE RELIEF ENDOGEN CARSTIC ȘI PSEUDOCARSTIC DIN JUDEȚUL SUCEAVA

Adrian DONE

Cuvinte cheie: relief endogen, peșteri, Suceava

Key words : endogenous landscape, caves, Suceava

Endogenous Karst and Pseudo-Karst Landscape in Suceava county. This paper is a short review for endocarst and pseudocarst from Suceava county

Prezentul material reprezintă o succintă sinteză a explorărilor Clubului de Speologie „Bucovina” din Suceava, în cei peste 21 ani de activitate, o inventariere actualizată a formelor și complexelor carstice și pseudocarstice din județul Suceava, cu scurte descrieri ale localizării și caracteristicilor lor.

De la început trebuie remarcate câteva aspecte :

- în literatura de specialitate se consideră *peșteră* orice cavitate naturală cu dezvoltare de minimum 5m (în unele țări limita a fost împinsă spre 3m!), dar există și specialiști care consideră că golurile de mici dimensiuni ar trebui diferențiate față de peșterile propriu-zise și denumite *grote*;
- trebuie diferențiate în raport cu peșterile, de asemenea, golurile cu o dezvoltare verticală, numite *avenuri*;
- înainte de 1983 în județul Suceava erau cunoscute mai puțin de 20 de cavități naturale, în prezent numărul acestora ridicându-se la aproximativ 70;
- majoritatea cavităților explorate până în acest moment au fost cartate, hărțile fiind depuse la Cadastrul Peșterilor din România;
- pentru aproximativ jumătate dintre peșterile cercetate nu s-a realizat încă localizarea exactă prin coordonatele lor rectangulare, cu un GPS;
- datorită dimensiunilor mici, cât și absenței unor formațiuni spectaculoase, nici o cavitate din județul Suceava nu se pretează la amenajare turistică;
- este puțin probabil ca numărul cavităților descoperite să mai crească semnificativ în perioada următoare, iar cercetarea complexă (geologică, geomorfologică, biologică etc.) a celor deja semnalate, nu este nici pe departe terminată.

Pentru evidența peșterilor din România se folosește un sistem zecimal de codificare, în funcție de bazinele hidrografice în care se situează formele respective. În cazul județului Suceava, codurile bazinelor în care se găsesc forme cantonate în calcare sunt:

- 1027 – bazinul Bistriței Aurii, versantul drept;
- 1030 – bazinul Bistriței Aurii, versantul stâng;
- 1031 – bazinul Țibău;
- 1032 – bazinul Cârlibaba;
- 1034 – bazinul Putna Mare;
- 1035 – bazinul superior al Moldovei (amonte de Pojorâta);
- 1050 – bazinul mijlociu al Moldovei, între Pojorâta și Vama;
- 1055 – bazinul Chiril.

În afară de golurile subterane care sunt situate în formațiuni carbonatice (calcare, calcare dolomitice), unele peșteri se dezvoltă în formațiuni grezoase și leossoide.

Din punct de vedere genetic unele se leagă de procese chimice de dizolvare și precipitare, deci se încadrează în categoria formelor carstice propriu-zise, în timp ce geneza altora este mai ales de natură tectonică, trebuind considerate, prin urmare, forme pseudocarstice. Pentru câteva dintre ele se poate lua în considerare și geneza mixtă.

În continuare vom prezenta zonele și principalele forme endogene carstice și pseudocarstice (Fig. 1).

În Munții Rodnei, în **zona Inăuț**, se găsesc 3 peșteri semnalate de către „Expedițiile Cutezătorii”, înainte de 1980, peșteri pe care nu am reușit încă să le localizăm. Aparțin **bazinului 1027**.

Bazinul 1030 conține, în cadastrul peșterilor, două peșteri cu aceleași nume (Peștera Bănăriei), dar cu localizare diferită. Probabil că este o eroare de înregistrare și localizare, pe Muntele Bănăriei existând, de fapt, o singură peșteră, cunoscută sub numele de *Peștera (Hornul) Hoților*, localizată pe versantul dinspre valea Țibăului a muntelui respectiv.

Bazinul 1031 – pâraul Țibău cuprinde un număr de aproximativ 20 peșteri. Cea mai renumită este Peștera Hoților (aproximativ 47 m lungime și -29 m denivelare), iar cea mai mare este peștera nr. 5 de pe pâraul Lelici, cu peste 200 metri lungime. Este o zonă carstică tipică, cu doline, ponoare, izvoare carstice etc., care încă nu și-a dezvăluit toate secretele.

Bazinul 1032 cuprinde aproximativ 10 peșteri de mici dimensiuni, formate în zona platoului Pletea de Cârlibaba, zonă adiacentă cu Pletea de Țibău.

Ultimele două bazine au format subiectul lucrărilor de licență elaborate de către Carmen Mazilu și Monica Exner, studente la Facultatea de Istorie și Geografie a Universității „Ștefan cel Mare” Suceava. Cu această ocazie, formele exo- și endocarstice au fost poziționate pe hartă cu ajutorul GPS-ului și au fost recartate cu un grad superior de precizie, față de cartările din anii ‘80. Sunt singurele zone din județ care au beneficiat de asemenea măsurători.

Bazinul 1034 – pâraul Putna Mare. Zona cu peșteri se găsește între satele Valea Putnei și Pojorâta, la 6 km în amonte de ultimul. Dintre cele 4 cavități, cea mai mare este peștera nr. 2, de la Piatra Albastră, de aproximativ 120 m dezvoltare.

Bazinul Moldovei este împărțit în porțiunea amonte de Pojorâta și din aval.

Bazinul 1035. În amonte întâlnim peșteri în zona Lucina, zonă cercetată pentru puțin timp de către Clubul „Atlas” din Suceava (1991). Au fost semnalate 3 peșteri, din care una de aproximativ 400 metri lungime, cu galerii în general scunde și având un curs de apă permanent. În continuare, în zona localității Breaza, pe malul drept al Moldovei, se găsesc două peșteri de mici dimensiuni, dezvoltate în calcare. Pe versantul stâng al Moldovei se găsesc mai multe cavități în gresie, din care un aven cu o denivelare apreciată la 40 m (nu a fost explorat, ci numai sondat).

Bazinul 1050. Chiar la limita din aval, adică la Pojorâta, în zona munților Adam și Eva, au fost semnalate două cavități, dintre care un aven de peste 16 m denivelare.

De zona aval se consideră că aparțin mare parte din peșterile din Munții Rarău: peste 30. De remarcat că marea majoritate a peșterilor din această zonă este de geneză tectonică. În acest caz, limita după care o cavitate este considerată peșteră a fost ridicată la valori cuprinse între 15 și 25 metri, condiția principală fiind aceea ca să existe „senzația” de peșteră (în interiorul cavității să fie necesară o sursă de lumină artificială). Deși cercetările continuă, totuși, până în acest moment, cea mai importantă peșteră de aici, atât ca lungime, cât și ca valoare științifică, este *Peștera Liliiecilor (Borta Îngrădită)*; situată pe platoul Rarăului, în zona Hăghimaș. La sfârșitul anului 2004, a apărut hotărârea de guvern nr. 2151/30 noiembrie 2004, prin care această peșteră este declarată rezervație științifică, atât pentru colonia de lilieci care hibernează aici (peste 2000 exemplare de *Myotis myotis* și *Myotis blythi*, specii de importanță europeană), cât și pentru geneza ei.

Tot în munții Rarău (versantul sudic) se găsesc și o serie de peșteri de mici dimensiuni, dar care, hidrologic, aparțin bazinului pâraului Chiril, afluent al Bistriței (**bazinul 1055**).

Pe lângă peșterile în calcare, în județul Suceava se mai găsesc unele zone cu peșteri, grote și avene formate în gresii și loess. Pentru acestea, sistemul de clasificare zecimal este diferit și mai complicat, de aceea nu ne propunem să îl descriem aici. În cele ce urmează vom aminti numai zonele de interes.

Astfel, mergând în continuarea pârâului Deia (Câmpulung), în zona **Tomnatec**, se găsesc 3 avene, cantonate în gresii dure, silicioase („gresia de Prisaca”), dintre care cel mai mare are 25 m denivelare.

Următoarea zonă este comuna **Frasin**, unde există 3 cavități în gresie, dintre care avenul aflat chiar în spatele taberei Bucșoia, pe stânga Moldovei) are 73 m denivelare, fiind cel mai mare din țară, în gresie.

La limita dintre comuna Sucevița și orașul Solca se găsesc **Pietrele Muierii**, formațiune geologică ce adăpostește 3 grote în gresie, de mici dimensiuni.

În zona comunei Moldovița, pe pârâul **Demăcușa**, se găsesc mai multe avene, dintre care cel mai mare are 56 m, cantonate tot în gresii.

Ultima zonă cu peșteri este chiar reședința județului. În apropierea râului Suceava, pe cornișa versantului drept, chiar deasupra haldei de gunoaie a orașului, au fost semnalate 3 peșteri. Cea mai mare a avut, inițial 22 m lungime, dar în prezent, măsoară datorită unor surpări, doar 12 m. Chiar și așa, ea este pe locul doi în România între peșterile cantonate în roci loessoide.

Concluzii

Deși, de peste 20 ani, Clubul nostru a făcut cercetări în județul Suceava, totuși o mare parte din zonele de interes speologic nu au fost cercetate în totalitate. Printre cauze au fost lipsa de timp, bani, echipamente specifice, cunoștințe etc. Se poate presupune că terenul rezervă încă multe surprize.

BIBLIOGRAFIE

- Bleahu, M.** (1974), *Morfologia Carstică*, vol. I, Edit. Științifică, București.
- Done, A.** (1991), *Cavități din zona Valea Putnei*, Cercetări Speologice Bucovinene, Suceava.
- Exner, Monica** (2002), *Pseudocarst în Lunca Sucevei*, EcoCarst, nr.3, Societatea Română de Speologie și Carstologie, București.
- Exner, Monica** (2004), *Endocarstul din bazinul pârâului Țibău*, Lucrare de licență, Facultatea de Istorie și Geografie a Universității „Ștefan cel Mare”, Suceava.
- Exner, Monica** (2004), *Notă preliminară privind peștera nr.5 de pe Lelici*, EcoCarst, nr.4, Societatea Română de Speologie și Carstologie, București.
- Goran, C.** (1982), *Catalogul Sistematic al Peșterilor din România*, Institutul de Speologie „Emil Racoviță”, FRTA-CCSS, București.
- Livescu, Veronica** (1972), *Peștera Liliacilor din masivul Rarău*, St. și com. de ocrotirea naturii, vol II, Cons.jud. de îndrumare pentru ocrotirea naturii, Suceava.
- Mazilu, Carmen** (2003), *Exocarstul din zona pârâului Cîrlibaba*, Lucrare de licență, Facultatea de Istorie și Geografie a Universității „Ștefan cel Mare”, Suceava.
- Tudose, D.** (1972), *Masivul Rarău*, St. și com. de ocrotirea naturii, vol II, Cons.jud. de îndrumare pentru ocrotirea naturii, Suceava.
- Valenciuc, N., Tatiana, Done** (2001), *Liliecii între Mit și Adevăr*, Edit. Mușatinii, Suceava.
- Vasilie, Carmen** (2002), *Rezervă carstică din Masivul Rarău*, EcoCarst, nr.3, Societatea Română de Speologie și Carstologie, București.